

VOGELRINGSTATION „NEBULARIA”

Tien jaren vinkenbaan op Schouwen

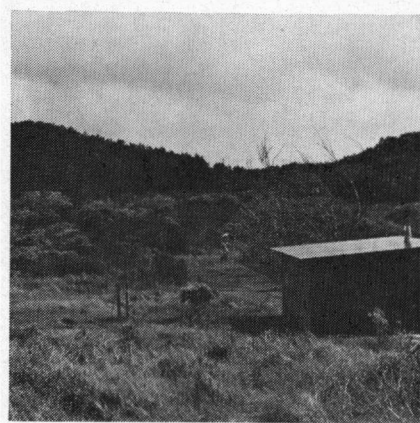
Door *Leen van Ree*

Illustraties van de schrijver

Zaterdagmorgen 18 oktober 1952 's morgens 7 uur. Met m'n, toen nog a.s. vrouw zat ik op de uiterste zuidwestpunt van Schouwen, waar de dijk uit het noordoosten komend overgaat in de ene rij duinen, welke naar het noordwesten buigt. Het was nevelig, onbewolkt, windkracht 3 à 4 Z.W. Er was sterke trek van vinken/kepen en spreeuwen. De spreeuwen koersten moedig W.Z.W. naar de onzichtbare Walcherse kust, maar onder de vin-

De plaats van de baan kwam wat meer naar het noordwesten

De vinkenbaan op Schouwen

Moeilijk begin

In de herfst van 1960 startten we als combinatie in het inmiddels opgerichte vogelringstation „Nebularia” met de vangst. We hadden één druipnet, een

ken heerste grote verwarring. Er kwamen groepen langs de duinkust, die aarzelend langs de dijk naar het noordoosten begonnen te vliegen, maar weer meedraaiden met groepen, die juist langs de dijk naar het zuidwesten vlogen. Op het kritieke punt koos een enkele groep zee, andere vlogen terug, vele streken ter plaatse neer. Op dat moment werd het idee geboren van een vinkenbaan op die plek.

Jaren sluimerde het plan, tot in 1960 dank zij de medewerking van de Dienst der Domeinen een begin kon worden gemaakt. De plaats moest echter wegens ongeschiktheid van het terrein, wat naar het noordwesten worden verschoven.

vinkershutje en drie lokvogels. Het geringe aantal lokkers en het bijzonder slechte weer op de vangdagen deden dat eerste seizoen ons enthousiasme bijna bekoelen. We vingen nog geen honderd vogels. Dit aanloopjaar gebruiken we tegenwoordig nooit meer bij de tellingen.

Het volgende jaar ging het direct veel beter. Het probleem om voldoende dode bomen te verkrijgen, werd opgelost dank zij de medewerking van het Staatsbosbeheer. De eerste jaren kregen we hier en daar een dode boom, die we zelf omhakten. Het aantal netten werd uitgebreid tot drie, de lokvogels tot 26. De vangst steeg tot boven de 1200 vogels, waaronder een dwerggors en een witkopgors.

In de volgende jaren ging de vangst gestadig vooruit. De laatste jaren schommelde het aantal rond de twee duizend.

Ook de techniek deed z'n intrede op de vinkenbaan. Graspiepers en veldleeuweriken worden nu in flinke aantallen met de bandrecorder op een apart vierde net gevangen.

De stormen, figuurlijk en letterlijk, bleven ons niet bespaard. In 1964 moesten we hals-over-kop de bunker ontruimen, waar we nachtverblijf en opslagruimte vonden. Rijkswaterstaat ruimde de oorlogsherinneringen op. Met veel zweet en de medewerking van de Dienst der Domeinen bouwden we een vervangende ruimte. Enige jaren later dreigde het onzalige plan om een recreatieve weg dwars over de baan aan te leggen. Gelukkig schijnt dit laatste plan, wat tevens ten koste van een prachtig duingebied zou gaan, gewijzigd te zijn. Zeelands enige vinkenbaan kon doorgaan met de vangst.

Resultaten

Welke resultaten zijn er nu na tien jaar bereikt? Behalve de terugmeldingen zijn er nog andere merkwaardige dingen aan het licht gekomen. De kneu b.v. wordt na \pm 10 oktober bijna niet meer op Schouwen gevangen, terwijl andere banen langs de kust latere vangsten melden. Hiervoor hebben we nog geen verklaring kunnen vinden. Het wintergebied van de op Schouwen gevangen kneuen ligt in Zuid-Frankrijk en Noord-Spanje. Ter illustratie de vangst van de afgelopen tien jaar verdeeld over de drie decaden van september en de eerste van oktober. Na 10 oktober tot het einde van het vangseizoen is als een periode geteld. Vangsten voor 1 september zijn niet meegeteld.

1-10 sept.	65	21-30 sept.	191	10 okt.-eind	17
11-20 sept.	263	1-10 okt.	52		

De top van de doortrek ligt tussen 11 en 20 sept., ook als we periodes van 5 dagen nemen, zoals in onderstaande tabel.

1- 5 sept.	18	16-20 sept.	128	1- 5 okt.	34
6-10 sept.	43	21-25 sept.	106	6-10 okt.	18
11-15 sept.	135	26-30 sept.	85	10 okt.-eind	17

Een dergelijk staatje voor de vink toont een geheel ander beeld. De doortrek begint pas rond 20 sept. en neemt merkbaar af na 20 nov. met een top rond begin november.

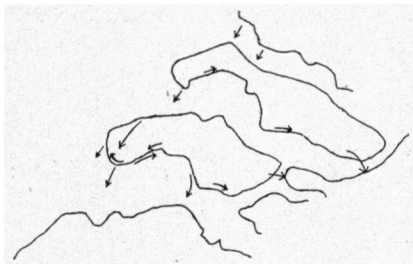
1- 5 sept. 2	1- 5 okt. 353	31 okt.-4 nov. 737
6-10 sept. 10	6-10 okt. 354	5- 9 nov. 336
11-15 sept. 10	11-15 okt. 394	10-14 nov. 352
16-20 sept. 38	16-20 okt. 418	15-19 nov. 307
21-25 sept. 122	21-25 okt. 533	20-24 nov. 98
26-30 sept. 116	26-30 okt. 526	25-29 nov. 85
		30 nov.-4 dec. 30

Het overwinteringsgebied ligt volgens de terugmeldingen voornamelijk in Engeland, enkele in België en Nederland. De schaarse gegevens uit de broedtijd komen uit Zweden, Noorwegen en Noord-Duitsland.

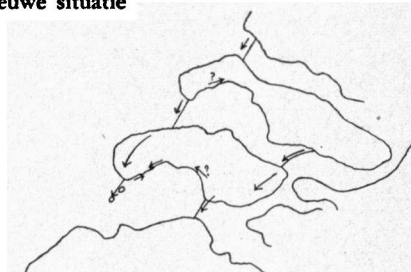
Wat zijn we nu al te weten gekomen over de afstanden? De weinige terugvangsten langs onze kust wijzen op betrekkelijk korte afstanden, die per dag afgelegd worden. Sijs, vink, groenling en andere vinkachtigen doen over de afstand Zandvoort of Wassenaar naar Schouwen 10 à 14 dagen. Een keep was wat vlugger, in 8 dagen van Vlieland naar Westenschouwen. Een daggemiddeld van 5 tot 20 km is blijkbaar normaal.

Over grotere afstanden zijn enkele gegevens, b.v. een putter in plm 14 dagen naar Noord-Spanje en een roodborsttapuit in 6 weken naar Zuid-Spanje.

Oude situatie

Nieuwe situatie

De uitvoering van het deltaplan opent voor ons nieuwe perspectieven. Vroeger verloren we (veel?) vogels van Goeree, die niet over durfden steken, maar via het Volkerak naar Noord-Brabant trokken, zoals er vogels van Schouwen via de zuidkant over Zijpe naar Sint Philipsland trokken. (eigen waarnemingen 1952). Een gedeelte van laatstgenoemde stak over vanaf De Val bij Zierikzee naar Zuid-Beveland (eigen waarnemingen 1952). De Zeelandbrug heeft nu de oversteek daar vergemakkelijkt (mededeling Wedts de Swart).

Bij zuidenwind is er sterke trek van vinkachtigen over de Grevelingendam via Bruinisse (waarnemingen J. v. d. Berge). Het is ons niet bekend of deze vogels dan over de Zeelandbrug verder gaan. Als we letten op de W.Z.W. voorkeursrichting lijkt het wel waarschijnlijk, dat in ieder geval een deel daar oversteekt.

Toch is er nu nog west gerichte trek langs de zuidkust van Schouwen. Deze groepen draaien minder naar het noorden langs de duinen af sinds de werkeiland in de Oosterschelde aangelegd zijn. Door de aanwezigheid van deze eilanden is het loslaten van de Schouwse westkust vóór de zuidwestpunt door groepen vinkachtigen een minder voorkomend geval geworden.

De uit het noorden komende stroom wordt nu ongetwijfeld versterkt door de sluitingen van Haringvliet en Brouwershavense Gat, welke dammen ook weer als geleiding gaan dienen.

Kleine barsijsen

Een mogelijk voorbeeld is de kleine barsijs. Van de honderden exemplaren die ieder seizoen op Vlieland in de afgelopen 10 jaar geringd werden, is nog nooit één individu op Schouwen gevangen. Uit de terugmeldingen blijkt, dat de Vlielandse kleine barsijsen in een wijde boog om het deltagebied trekken, ongeveer Den Haag-westelijk Noord-Brabant-Antwerpen. We verwachten stellig de komende seizoenen terugvangsten van Vlielandse kleine barsijsen.

De laatste jaren vangen we op de vinkenbaan opvallend meer kleine barsijsen dan voor 1968. Deze opmerkelijke stijging van de vangsten van ongeringde kleine barmen berust waarschijnlijk op de vestiging en toename van een kleine populatie op de Kop van Schouwen. De laatste twee zomers vingen we al in juli pas uitgevlogen jongen. Ook werden in juni herhaaldelijk baltsvluchten rond de vinkenbaan waargenomen. Het vinden van een nest te Renesse in 1970 is de bevestiging hiervan. De werkelijke populatiegrootte zal nu 20-30 paar bedragen. Wel aardig dat A. Spaans in 1962 me een toekomstige vestiging voorspelde.

Geringde soorten

Ten slotte een lijst van de 78 gevangen soorten in de afgelopen tien jaar:

buizerd	koolmees	braamsluiper	ringmus
sperwer	pimpelmees	zwartkop	groenling
bl. kiekendief	staartmees	fitis	putter
smelleken	boomkruiper	tjiftjaf	sijs
torenvalk	winterkoning	goudhaantje	kneu
fazant	roodborst	vuurgoudhaantje	frater
waterral	nachtegaal	gr. vliegenvanger	gr. barsijs
houdduif	zw. roodstaart	bonte vliegenvanger	kl. barsijs
tortelduif	gekr. roodstaart	heggemus	europese kanarie
koekoek	roodborsttapuit	graspieper	kruisbek
ransuil	paapje	boompieper	vink
groene specht	beflijster	oeverpieper	keep
gr. bonte specht	merel	waterpieper	geelgors
boomleeuwerik	kramsvogel	witte kwikstaart	ortolaan
veldleeuwerik	koperwiek	gele kwikstaart	rietgors
huiszwaluw	zanglijster	gr. klauwier	sneeuwgors
ekster	gr. lijster	klapekster	ijsgors
notenkraker	spotvogel	pestvogel	dwerggors
Vlaamse gaai	tuinfluiter	spreeuw	witkopgors
	grasmus	huismus	

- *Namens vogelringstation „Nebularia”, L. van Ree, Schuwacht 130, Lekkerkerk.*

Jaarlijks verschijnt een verslag van de vinkenbaan in „Sterna”. De medewerkers van het ringstation zijn W. v. d. Gaag, A. van Ree, L. van Ree en W. Vuyk.